

| 15 DECEMBER 2016

NAM NIEUWSBRIEF

Sectie 01

Wetenschappelijk onderzoek wierden met 'flexibel meetnetwerk'

NAM meet en monitort op vele manieren de bewegingen in de ondergrond. Naast een uitgebreid meetnetwerk in de diepe ondergrond wordt de Groninger grond ook vanaf het maaiveldniveau in kaart gebracht. Dit wordt met honderden verplaatsbare 'kastjes' (zie foto) gedaan. De kastjes registreren de geluidsgolven die zich, bijvoorbeeld na een aardbeving, door de aarde verplaatsen.

In 2017 zal dit flexibel meetnetwerk nabij Delfzijl worden ingezet, nadat er de afgelopen maanden gemeten werd rondom Loppersum. Het maaiveld bij Delfzijl wordt straks op een oppervlakte van circa 50 km² gemonitord.

Wierde in beeld

Op verzoek van de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) zet NAM dit flexibele netwerk ook in bij de wierde Grootmaatslag bij Winsum. Hiermee brengen we de stabiliteit in beeld van deze wierde, een opgeworpen historische heuvel waar inwoners ooit bescherming vonden tegen het hoge water. Dit levert nieuwe inzichten op, zowel voor NAM als voor de Rijksuniversiteit. Het aantal kastjes wordt voor de nieuwe metingen uitgebreid van 400 naar 700.

Lees meer over dit [flexibele meetnetwerk](#) in het digitale magazine van NAM over gaswinning en aardbevingen.

Mooie informatieronde in Twente

In Twente komt NAM regelmatig voorbij. In de krant, in de politiek, en - zoals we uit betrouwbare bron hebben vernomen- aan de koffietafel. De afgelopen week hebben we daar iets aan toegevoegd: we hebben namelijk acht Twentse dorpen bezocht met ons mobiele informatiecentrum. Alhoewel we goed zichtbaar waren, bleef het aantal bezoekers bescheiden. Met hen hebben we gelukkig wel heel mooie, goede en vaak heel gezellige gesprekken gehad.

Aanleiding voor deze informatietour was onder andere opmerkingen van Overijsselse provinciale politici dat er veel onrust is, en dat er veel vragen en onduidelijkheden zijn in het

gebied. Ons eigen beeld na deze week is dat er misverstanden bestaan, en dat de juiste technische informatie niet altijd de juiste mensen bereikt. Zo zijn er bijvoorbeeld veel zorgen over drinkwater in natuurgebied Springendal en de invloed van NAM's injectiewater daarop. Waterinjectie vindt echter niet plaats in dat gebied. Bovendien zit er een minimaal verschil van 1 kilometer tussen de drinkwaterlaag en het lege gasveld. Overigens bevat de diepe ondergrond van nature al formatiewater.

Dit is dus zeker niet de laatste tour geweest: in 2017 volgt er een nieuwe ronde. Via [Facebook NAM in Twente](#) en de website www.namintwente.nl blijft u trouwens ook op de hoogte van de actualiteit van NAM in Twente.

Ook in 2016 leverden kleine velden grote bijdrage aan energievoorziening

NAM wint niet alleen aardgas uit het grote Groningen veld. Er wordt ook aardgas uit zo'n 175 kleine velden gewonnen. Deze velden liggen verspreid in de provincies Groningen, Drenthe, Fryslân, Overijssel, Drenthe Noord en Zuid-Holland. Ook op de Noordzee liggen kleine gasvelden.

Hoewel de velden vaak duizend tot honderd keer kleiner zijn dan het Groningen-gasveld, zorgen ze jaarlijks voor zo'n 30% van de Nederlandse aardgasproductie.

De productie uit de kleine velden nam vooral toe in de jaren '70 van de vorige eeuw. Toen werd het kleine velden beleid ingevoerd omdat Nederland minder afhankelijk wil zijn van buitenlandse energiebronnen. In 2016 waren er verschillende werkzaamheden om de productie van aardgas uit kleine velden op peil te houden. Zo werden compressoren geplaatst op enkele locaties in west Nederland en worden boringen in gemeente De Wolden uitgevoerd voor het innovatieve Aardgas+ project.

Ambitie energietransitie

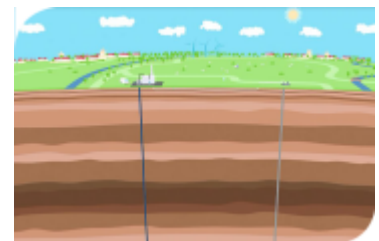
De overheid publiceerde onlangs de Energie-agenda. Dit document geeft de ambities weer op het gebied van energietransitie en biedt een doorkijkje naar 2050. Zo werd onder andere de ambitie geformuleerd hernieuwbare energie verder te ontwikkelen. De komende decennia speelt aardgas daarbij belangrijke strategische en robuuste rol in de energievoorziening.

NAM ondersteunt de agenda en zal, daar waar mogelijk, een bijdrage leveren aan het reduceren van de CO2-uitstoot.

Lees op NAM.nl de volledige [reactie van NAM op de Energie-agenda](#). Of bekijk de [animatie over het belang van aardgas uit kleine velden](#).

Onderzoek verwerking Schoonebeek-productiewater klaar

Na anderhalf jaar onderzoek heeft Royal HaskoningDHV, op verzoek van NAM, een eindrapport over de verwerking van productiewater uit Schoonebeek opgeleverd. In dit rapport is in detail gekeken naar de verschillende opties die er zijn om productiewater dat met de oliewinning in Schoonebeek mee naar de bovengrond komt, te verwerken. NAM's voorkeur gaat uit naar de methode die het milieu zo min mogelijk belast en tegelijk het meest veilig en verantwoord is.

Het eindrapport van Royal HaskoningDHV, Herafweging verwerking productiewater Schoonebeek, geeft een vergelijking tussen de verschillende opties die er zijn voor het verwerken van productiewater uit Schoonebeek. Daarin wordt ook een evaluatie van de huidige waterinjectie in lege gasvelden in Twente meegenomen. Het rapport is voorafgegaan door een Tussenrapport dat in juni 2016 gepresenteerd is. Naar verwachting neemt de Minister van Economische zaken begin 2017 een besluit over dit eindrapport.

Lees op onze website NAM.nl het volledige [nieuwsbericht en het rapport](#).

Veiligheidsregio Groningen presenteert lesprogramma over aardbevingen

De Veiligheidsregio Groningen (VRG) presenteerde maandag 12 december in Delfzijl, bij christelijke basisschool (CBS) de Zaaier, een speciaal lesprogramma over aardbevingen. De lessen behandelen de achtergronden van aardbevingen, de kinderen krijgen praktische tips en er is aandacht voor de sociaal-emotionele impact van de aardbevingen.

De vraag naar lesmateriaal kwam in eerste instantie van scholen en bestuurders uit de regio. Maar ook ouders vroegen zich op sociale media af hoe ze de aardbevingen uit moesten leggen. Reden voor de Veiligheidsregio Groningen een uniek lespakket te ontwikkelen over aardbevingen door gaswinning, wat te doen vóór, tijdens en na een aardbeving en wat een beving met jezelf doet.

Het lespakket is geschikt voor alle groepen van het basisonderwijs en kan geïntegreerd worden in reguliere lessen over bijvoorbeeld aardrijkskunde en natuur.

De Veiligheidsregio Groningen werkte bij de ontwikkeling van de lessen onder meer samen met de GGD en de Rijksuniversiteit Groningen (RUG). NAM werd betrokken om de technische kant van aardgaswinning toe te lichten.

Bekijk ook de reportage die het [Jeugdjournaal](#) over het lesprogramma maakte of lees het [bericht op de website van de Veiligheidsregio](#).

Raad van State behandelt voorlopige voorziening instemmingsbesluit gaswinning

In september 2016 presenteerde Minister Kamp van Economische Zaken het nieuwe instemmingsbesluit voor de gaswinning uit het Groningen-gasveld. De gaswinning is hierin vastgesteld op 24 miljard kubieke meter gas per jaar. NAM mag alleen meer gas winnen als er sprake is van een koude winter of onverwachte omstandigheden (tot een maximum van 31,5 miljard kubieke meter). Dit gaswinningsbesluit geldt voor 5 jaar met ieder jaar een herijkingsmoment.

Tegen dit besluit zijn bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State 25 beroepschriften binnengekomen. Onder deze appellanten is een groot aantal individuele burgers, maar ook de provincie Groningen, 19 Groningse gemeenten, de Groninger Bodembeweging en enkele milieuorganisaties. NAM heeft geen beroep ingesteld. NAM zal aan deze procedure deelnemen als belanghebbende.

Voorlopige voorziening

Van deze 25 hebben 8 appellanten een voorlopige voorziening gevraagd bij de Raad van State. Zij willen dat het instemmingsbesluit van de minister, vooruitlopend op een definitieve uitspraak op hun beroepschrift, in de tussentijd wordt geschorst. De zitting voor de behandeling van deze voorlopige voorziening vindt plaats op woensdag 21 december om 13.00 uur. Voor nadere details zie de website van de Raad van State (www.raadvanstate.nl).

Buren, burgemeester en wethouders bezoeken NAM boortoren

Dinsdag 13 december bezochten burgemeester en wethouders van gemeente de Wolden en zo'n 65 belangstellende buren een kijkje bij de NAM boortoren aan de Koekangerveldweg in Koekangerveld. Boortoren De Synergy boort daar de laatste twee putten die gebruikt gaan worden voor stikstofinjectie. Sinds 2013 heeft NAM aan de Oshaarseweg in Koekange een luchtscheidingsinstallatie in gebruik waarmee stikstof geproduceerd wordt. De stikstof halen we daar uit de lucht en injecteren we in het gasveld. Met behulp van stikstof komen ook de laatste restjes gas naar

boven. In totaal is dit nog circa 2 miljard kuub, voldoende om de provincie Drenthe 6 jaar langs van aardgas te voorzien.

Het De Wijk-gasveld is een van de 175 kleine gasvelden in Nederland. Na 65 jaar productie is dit gasveld bijna leeg. Met hulp van stikstof injectie produceren we hier het laatste gas.

Al meer dan 65 jaar wordt er gas gewonnen uit het De Wijk-gasveld. Het De Wijk-gasveld ligt onder de dorpen Koekange, Koekangerveld en Echten. De toren vertrekt voor de kerst naar de volgende klus. In totaal is de boortoren een half jaar aan het werk geweest in de gemeente De Wolden.

Bezoek onze speciale [Facebookpagina](#) voor meer informatie of lees op [NAM.nl](#) het volledige bericht over het bezoek aan de boortoren in Koekangerveld.

Feature Article

U leest in deze nieuwsbrief het volgende:

U leest in deze nieuwsbrief het volgende:

- Wetenschappelijk onderzoek wierden met 'flexibel meetnetwerk'
- Mooie informatieronde in Twente
- Ook in 2016 leverden kleine velden grote bijdrage aan energievoorziening
- Onderzoek verwerking Schoonebeek-productiewater klaar
- Veiligheidsregio presenteert lesprogramma over aardbevingen
- Raad van State behandelt voorlopige voorziening instemmingsbesluit gaswinning
- Buren, burgemeester en wethouders bezoeken NAM boortoren

BRON VAN ONZE ENERGIE

WWW.NAM.NL

[Stuur door](#) | [Abonneer](#) | [Nieuwsbrief archief](#) | [Print vriendelijke](#)

[Email Newsletter Software](#) by Newsweaver